

COMMERCE-COLLEGIUM

Underdåniga Berättelse

om

Fabrikernes och Manufacturernes ställning år 1851.

STORMÄKTIGSTE, ALLERNÅDIGSTE KONUNG!

Till följd af föreskriften i den för Commerce-Collegium Nädigst utfärdade Instruction af den 23 April 1831, åligger det Collegium att, på grund af de från Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande och öfrige vederbörande till Collegium inkomna statistiska uppgifter rörande inhemska Fabrikerne och Manufacturerne samt Husslöjderne och Handtverkerierne för år 1851, till Eders Kongl. Maj:t i underdånighet afgifva berättelse om förhållandet med berörde näringar under nämnde år; hvilket åliggande Collegium nu går att i underdånighet fullgöra.

Hvad först angår *Fabriks- och Manufactur-näringen*, får Collegium, i likhet med hvad uti Collegii förut afgifne berättelser iakttagits, särskildt i underdånighet redogöra för de i hänseende till kvantiteten och värdet af tillverkningarne mest betydande fabrikshandlingar, nemligen:

1:o *Klädesfabrikerne*. Antalet af dessa verk utgjorde år 1851, 156 st., hvarvid begagnades 922 väfstolar och 4,377 arbetare. Vid ifrågavarande fabriker tillverkades 963,847 alnar egentligt kläde, 384,353 alnar diverse andra ylleväfnader, såsom corderoi och drap, sattin, casimir, doffel, m. m., samt 10,064 st. shawlar, dukar och

INLEDNING

TILL

Commerce-Collegii underdåniga berättelse om förhållandet med fabriker, manufakturer och handtverkerier i riket. – Stockholm : J. Hörberg, 1832-1858.

Täckningsår: 1830-1857.

Innehåller en årlig förteckning över patent (motsv.) åren 1830-1834. Patent benämndes Privilegia exclusiva fram till 1834 då den svenska patentlagen kom.

Efterföljare:

Bidrag till Sveriges officiella statistik. D, Fabriker och manufakturer.

Kommerskollegii underdåniga berättelse för år ... – Stockholm : P. A. Norstedt & söner, 1859-1912.

Täckningsår: 1858-1910.

Innehåller en årlig förteckning över patent åren 1858-1884. År 1885 inrättades det första svenska patentverket, Kongliga Patentbyrån, vilken övertog registrering av patent.

Översiktspublikation:

Historisk statistik för Sverige. Statistiska översiktstabeller : utöver i del I och del II publicerade t.o.m. år 1950. – Stockholm : Statistiska centralbyrån, 1960.

S. 6: Tab. 5. Fabrikernas tillverkningsvärde 1836-1895.

Kommerkollegii underdåniga berättelse om fabrikernas och manufakturernas ställning år 1851.

Digitaliserad av Statistiska centralbyrån 2010.

Vid digitaliseringen har en innehållsförteckning skapats och lags till.

**Commerce-Collegii underdåniga Berättelse
om Fabrikernes och Manufacturernes ställning år 1851**

INNEHÅLL

Underdånig berättelse

	Sid.
Inledning.....	1.
1:o Klädesfabrikerne.....	1.
Etoffs-tillverkningen.....	4.
2:o Bomulls- och Linneväfnads-fabrikerne.....	4.
3:o Mekaniska Bomulls-spinnerierne.....	5.
4:o Segel- och Tältduks-fabrikerne.....	6.
5:o Siden-fabrikerne.....	7.
6:o Bandfabrikerne.....	7.
7:o Kattuns-tryckerierne.....	8.
8:o Färgerierne.....	8.
9:o Socker-raffineringsverken.....	8.
10:o Tobaks- och Snusfabrikerne.....	9.
11:o Läderfabrikerne.....	10.
Saffian.....	11.
12:o Fabrikerne för åstadkommande af glas.....	11.
13:o Fabrikerne för åstadkommande af papper.....	11.
14:o Oljeslagerierne.....	12.
15:o Fabrikerne för tillverkning af porcelaine.....	13.
16:o Såpsjuderierne.....	13.
17:o Fabrikerne för åstadkommande af mekanisk redskap.....	14.
18:o Porter-fabrikationen.....	14.
Övrig Tillverkning.....	15.
Hus-slöjderne.....	16.
Handtverkerierne.....	18.

Sammandrag för År 1851

	Sid.
Litt. A. Jemförelse-Sammandrag för åren 1850 och 1851....	21.
General-Sammandrag öfver de vid Fabrikerne och Manufakturerna befintliga Stolar och Arbetare samt Tillverkningsvärde för åren 1850 och 1851...	22.
Vid Fabrikerne har under loppet af åren 1850 och 1851 blifvit tillverkad.....	23-26.
Litt. B. Förteckning å de Patenter, som blifvit af Kongl. Maj:ts och Rikets Commerce-Collegium utfärdade år 1851.....	27-31.
Litt. C. Sammandrag af de till Kongl. Commerce-Colle- gium inkomne Förteckningar öfver Handverkare med deras Gesäller, Lärlingar och andre Arbetare år 1851.....	32-37.
Litt. D. Sammandrag af de till Kongl. Commerce-Colle- gium inkomne Förteckningar öfver den Bevill- ning, hvartill Fabrikanter och Manufakturister samt Handverkare i Städerna och Köpingarne blifvit taxerade År 1851.....	38-42.
Litt. E. Sammandrag af de till Kongl. Commerce-Colle- gium inkomne Förteckningar öfver den Bevill- ning, hvartill Fabrikanter, Manufakturister, Handverkare och Gerningsmän på Landet blifvit taxerade år 1851.....	43.
Litt. F. Sammandrag af de till Kongl. Commerce- Collegium inkomne uppgifter å sådana personer, som, enligt 12 och 26 §§ af Kongl. Fabriks- och Handverks-Ordningen, såsom försörjningsmedel med egna händer till afsalu åstadkomma handt- verksarbeten i Städerna och Köpingarne.....	44-48.
Litt. G. Sammandrag af de till Kongl. Commerce-Colle- gium inkomne uppgifter å sådana personer, som enligt 12 och 26 §§ af Kongl. Fabriks- och Handt- verks-Ordningen, såsom försörjningsmedel med egna händer till afsalu åstadkomma handtverks- arbeten på landet.....	49.

COMMERCE-COLLEGIUM

Underdåniga Berättelse

om

Fabrikernes och Manufacturernes ställning år 1851.

STORMÄKTIGSTE, ALLERNÅDIGSTE KONUNG!

Till följd af föreskriften i den för Commerce-Collegium Nädigst utfärdade Instruction af den 23 April 1831, åligger det Collegium att, på grund af de från Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande och öfrige vederbörande till Collegium inkomna statistiska uppgifter rörande inhemska Fabrikerne och Manufacturerne samt Husslöjderne och Handtverkerierne för år 1851, till Eders Kongl. Maj:t i underdånighet afgifva berättelse om förhållandet med berörde näringar under nämnde år; hvilket åliggande Collegium nu går att i underdånighet fullgöra.

Hvad först angår *Fabriks- och Manufactur-näringen*, får Collegium, i likhet med hvad uti Collegii förut afgifne berättelser iakttagits, särskildt i underdånighet redogöra för de i hänseende till kvantiteten och värdet af tillverkningarne mest betydande fabrikshandlingar, nemligen:

1:o *Klädesfabrikerne*. Antalet af dessa verk utgjorde år 1851, 156 st., hvarvid begagnades 922 väfstolar och 4,377 arbetare. Vid ifrågavarande fabriker tillverkades 963,847 alnar egentligt kläde, 384,353 alnar diverse andra ylleväfnader, såsom corderoi och drap, sattin, casimir, doffel, m. m., samt 10,064 st. shawlar, dukar och

filtar, alltsammans i värde uppskattadt till 5,644,427 R:dr, hvilken tillverkning hvad medelfint och groft kläde samt annat ylleväfnads alngods äfvensom shawlar beträffar, öfverskjuter den för år 1850 uppgifne med en qvantitet af sammanlagdt 234,255 alnar och 210 st.; hvaremot densamma i afseende på fint kläde, understiger fabrikationen deraf samma år med 267,212 alnar, och har, hufvudsakligen i följd af denna minskning i den finare klädesfabrikationen, värdet å klädesfabrikernas samtliga tillverkningar år 1851 utgjort 4,273,430 R:dr mindre än det värdebelopp, hvartill klädesfabrikationen i sin helhet år 1850 uppgafs.

I Norrköping, hvarest sistlidet år 120 klädesfabriker varit i gång med begagnande af 689 väfstolar och 3,228 arbetare, belöpte sig samma år tillverkningen till 748,094 alnar kläde, 167,964 alnar corderoy och drap, 59,638 alnar sattin m. m., 53,140 alnar casimir, doffel m. m., eller tillsammans 1,028,836 alnar, samt 51 st. shawlar och dukar, hvilken varumängd, uppskattad till 4,612,021 R:dr, understiger den för året nästförut angifne med 53,344 alnar och 500 st. shawlar m. m. De fabriksidkare derstädes, som förlidet år hade de betydligaste tillverkningar af ifrågasvarande slag, voro: Bolaget L. J. Söderberg & Arosenius, J. J. Schubert, L. J. Eliasson, Chr. Lenning, Fr. Th. Carlsson, Sebardt & Ros, D. J. Davidsson och Fr. Bergvall m. fl.; och är tillverkningen i värde uppgifven: hos förstnämnde Bolag till 204,278 R:dr, hos Schubert till 171,325 R:dr samt hos de öfrige af ofvanbemälda Fabriksidkare hvardera till olika värden emellan 100,000 och 124,000 R:dr.

I Stockholm förfärdigades samma år vid 5 fabriker med 28 stolar och 104 arbetare tillsammans 32,409 alnar kläde och annat ylleväfnads alngods samt 8,578 st. shawlar och dukar m. m., till ett sammanlagdt värde af 133,774 R:dr, eller 61,674 R:dr mindre än fabriktionsvärdet året förut; och hade vid bolaget Beyer & Behrlings fabrik förlidet år åstadkommits den största tillverkningen, belöpande sig till ett värde af 56,478 R:dr.

Uti de öfrige 13 städer i Riket, hvarest klädesfabriker voro inrättade, utgjorde sammantagne tillverkningen sistnämnde år 237,026 alnar kläde och andra ylleväfnader jemte 1,395 st. filtar, hvilken fabrikation till större delen eller med 176,525 alnar och 1,225 filtar åstadkommits i följande städer, nemligen: i Halmstad å J. R. Wallberg & Söners fabrik 60,408 alnar, hufvudsakligast groft kläde och boj samt

1,050 filtar; i Nyköping, der å 4 fabriker tillverkades ett sammanlagdt belopp af 58,648 alnar, deribland 40,218 alnar utgjordes af corderoy; och i Wexiö, hvarest vid den fabrik, som äges af J. Wahlqvist, produktionen besteg sig till 35,579 alnar, förnämligast groft kläde, samt 475 st. filtar.

De å särskilda orter på landet befintlige 13 st. klädesfabriker lemnade sistförflutna året en tillverkning af sammanlagdt 46,929 alnar och 40 st. filtar, i tillhoparäknadt värde upptagne till 191,275 R:dr; och hade bland dessa fabriker den å Stigslund nära Gefle anlagde, som tillhör bolaget Göransson & Sprinchorn, den största tillverkningen, nemligen 18,477 alnar, uppskattade till 88,086 R:dr.

Ägarne till förenämnde ylleväfnads-fabrik i Halmstad, bolaget J. R. Wallberg & Söner, som för densammas ändamålsenliga bedrivande undfått och under år 1854 innehaft förlagslån af Manufactur-Discont-Fonden, hafva med vederbörande Myndighets intyg styrkt, att de för samma år fullgjort det i nämnde afseende för länets bibehållande under bestämd tid föreskrifne vilkor.

Sistlidet år inkommo till Riket, enligt Tull-Specialerne, diverse slags helylleväfnader, såsom mattor, doffel, flanell, filtar, fris, jemte andra slag, hvilka, med undantag af flanell, hvarom nedan förmäles, äro uppskattade till 229,265 R:dr, eller 38,398 R:dr mera än värdet å importen af sådana varor år 1850, hvarförutan ett mindre parti yllefiltar, i följd af fartygs strandning, anmäldes till förtullning. Af så kallade halfylleväfnader, ej specificerade, infördes nästlidna året alngods för ett värde af 914,723 R:dr, hvilket utgör 182,236 R:dr högre belopp än det hvartill införseln af slika varor år 1850 beräknades. Dessutom införtullades hel- och halfylle-dukur för 153,746 R:dr, eller för 6,778 R:dr mera än nästberörde år. Exporten af hel- och halfylleväfnader, värderad år 1850 till 10,266 R:dr, är för sistlidet år uppgifven till endast 1,934 R:dr.

Af ull importerades sistlidet år 1,712,118 \mathcal{L} Jutsk och Isländsk samt 450,618 \mathcal{L} af andra slag, hvarförutan ett parti af sistnämnde slag, utaf 35,977 \mathcal{L} :s vigt, i anseende till strandning, införtullades. Förstnämnde qvantitet af Jutsk och Isländsk ull öfverskjuter den året nästförut införde med 223,938 \mathcal{L} , och de sednare kvantiteterna sammanlagde understiga importen år 1850 af ull utaf andra slag med 91,802 \mathcal{L} . Af grof ull exporterades sistlidet år 2,497 \mathcal{L} .

I afseende på den med yllefabrikationen sammanhang ägande *Etoffs-tillverkningen* får Collegium i underdånighet anmäla, att denna tillverkning, som år 1854 bedrifvits vid två fabriker, begge i Stockholm, utgjordes af 39,365 alnar, värde 13,749 R:dr, och bestående till största delen af flaggduk och flanell. I förhållande till den för nästföregångna året anmälda hade tillverkningen minskats till kvantiteten med 10,105 alnar, hvaraf 9,526 alnar belöpte på nyssberörde artiklar, samt med 162 st., och i värde med 4,540 R:dr. Importen af flanell sistlidet år utgjorde 3,433 \mathcal{L} , värde 10,299 R:dr, eller 1,769 R:dr mera än värdet å hvad af detta fabrikat året förut inkom. Af kamulls-, kardulls- eller så kalladt klädmakaregarn, brodér- och kamelgarn importerades år 1854 tillhopa 38,860 \mathcal{L} , äfvensom, på grund af särskildt tillstånd, 12,834 \mathcal{L} färgadt och ofärgadt streichgarn.

2:o *Bomulls- och Linneväfnads-fabrikerne*, till antalet 31 st., med tillsammans 879 stolar och 1,023 arbetare, åstadkommo år 1854 en tillverkning af 2,672,420 alnar väfnader, bestående hufvudsakligen af cambric, shirting, calico, bomullslärf, m. m. samt 60,506 st. dukar af åtskilliga slag: hvilken varumängd, uppskattad till 665,564 R:dr, öfverstiger i värde den året förut tillverkade med 67,862 R:dr, och hvad alngodset angår, i kvantitet med 353,953 alnar, hvaremot, hvad stycketalet af dukar m. m. beträffar, densamma understiger fabrikationen deraf år 1850 med 21,193 st.; och förfärdigades största delen af förstnämnde kvantitet väfnader, eller 2,064,456 alnar, vid Rydboholms i Kinnaroma socken och Marks härad af Elfsborgs län anlagda, Fabriksidkaren Sven Eriksson tillhörige mekaniska bomullsväfveri.

Värdet å förlidet år införtullade hvita och färgade bomullsväfnader är uppgifvet till 488,915 R:dr, som, oberäknadt ett obetydligt parti färgade bomullsväfnader, hvilket i följd af strandning inkom, med 60,546 R:dr öfverstiger värdet å importen af sådana varor år 1850; och af bomullsväfnader, blandade med lin, importerades för 5,890 R:dr. Exporten af bomullsväfnader, år 1850 uppskattad till 114,823 R:dr, är för år 1854 angifven till blott 18,422 R:dr.

Samma år infördes till Riket åtskilliga slags linneväfnader för ett värde af 26,294 R:dr och exporterades af dylika väfnader utaf flere slag för 31,088 R:dr. Om härmed jemföres förhållandet året förut, inhemtas att importen af linneväfnader förlidet

är ökades med ett värde af 2,809 R:dr och att exporten deraf understeg utförselsvärdet året förut med 29,213 R:dr.

Af hvitt bomullsgarn införtullades nästlidna året 70,270 Z under N:o 26 och 892,722 Z vid och öfver samma nummer. Sammanställas dessa qvantiteter med de år 1850 inkomne, befinnes, att importen förlidet år ökades, af garn under N:o 26, med 12,568 Z , och af garn af de högre numrorne med 168,058 Z . Härförutan infördes till Riket sistlidet år 104,732 Z färgadt bomullsgarn, bestående nära uteslutande af så kalladt Turkiskt rödt.

Den egentliga importen af lin samma år utgjorde 5,434 $L\text{Z}$, men i följd af strandning inkommo dessutom af berörde vara 12,143 $L\text{Z}$.

3:o *Mekaniska Bomulls-spinnerierne*. Fabrikationen vid dessa inrättningar, hvilkas antal år 1854 var 13 och hvarvid 2,175 arbetare användes, utgjorde berörde år 6,005,084 Z bomullsgarn till större delen af Numror under 26, hvilken tillverkning, värderad till 3,279,493 R:dr, öfverskjuter den för år 1850 uppgifna i qvantitet med 270,749 Z och i värde med 79,593 R:dr. Bland nämnde slags fabriker hade följande sistlidet år åstadkommit de största spånads-qvantiteterna, nemligen: Rosenlunds spinneri uti Götheborg, tillhörigt Grosshandelsbolagen Röhss & Brusewitz och Alex. Barclay & Cie samt Grosshandlanden C. D. Lundström, 1,457,522 Z , hvaraf 325,067 Z utgjorde garn af N:o 26 och deröfver; Strömma spinneri i Blekinge län, som tillhör ett bolag, 804,330 Z ; Thorshags spinneri i Östergöthlands län, som ägdes af numera aflidne Fabriksidkaren Hj. Leopold, 664,734 Z ; Nääs spinneri i Elfsborgs län, tillhörigt bolaget P. W. och J. T. Berg, 636,800 Z , deraf 255,923 Z af N:o 26 och deröfver; Grosshandelshusets under firma Aug. Bergman spinneri vid Harg nära Nyköping, 590,172 Z ; Anderstorps spinneri i Hallands län, hvilket tillhör ett bolag, 579,080 Z , samt Bomullsspinneriet i Norrköping, hvilket äges af flere intressenter, 549,897 Z .

I sammanhang med uppgiften om bomullsspinnerierne bör meddelas, att det vid Almedahl i Götheborgs och Bohus län anlagda, ett bolag tillhöriga, mekaniska linspinneri förlidet år lemnade en tillverkning af 146,338 Z lingarn och lintråd.

Interessenterne i Rosenlunds bomullsspinneri, aflidne Fabriksidkaren Hj. Leopolds sterbhusdelägare, Fabriksbolaget P. W. och J. T. Berg, Grosshandelsbolaget under

firma Aug. Bergman, Interessenterne i Norrköpings spinneri, Grosshandlaren G. F. Hennig, såsom ägare af Mölnlycke bomullsspinneri och väfveri nära Götheborg, samt ägarne till Almedahls linspinneri, hvilka alla, hvar för sig, för ändamålsenligt bedrivande af omförmälde fabriksinrättningar innehafva förlagslån af Manufactur-Discont-Fonden, hafva med vederbörliga bevis ådagalagt, att de ifrågavarande är iakttagit och fullgjort det för lånens bibehållande i förenämnde afseende stadgade villkor.

Af bomull importerades år 1854 7,977,629 Sk , hvilken qvantitet, sammanlagd med 11,799 Sk af berörde råämne, som i följd af strandning inkommo, med 3,338,588 Sk öfverstiger importen af bomull år 1850.

4:o *Segel- och Tältduks-fabrikerne.* Under sistförflutna året förfärdigades vid dessa verk, till antalet 12 st. och med en arbetsstyrka af 1,148 personer, 699,054 alnar segel- och tältduk, deraf 105,499 alnar tillverkade af bomullsgarn, samt 91,114 alnar buldan och presseningsduk, tillsammans 790,168 alnar, i värde uppgifne till 374,299 R:dr, hvilken fabrikation, jemförd med den som år 1850 ägde rum, visar en minskning till qvantitet af 34,391 alnar och i afseende på värdet af 29,807 R:dr.

Likasom de föregående åren var tillverkningen förlidet år betydligast å den Grosshandelsbolaget W. Gibson & Söner tillhörige fabrik vid Jonsered i Götheborgs och Bohus län, hvarest den utgjorde 561,334 alnar segel- och tältduks-väfnader m. m. eller mer än två tredjedelar af hela inhemska fabrikationen af sådana varor.

Näst sistnämnde fabrik lemnade Rosenlunds i Götheborg största tillverkningen, uppgående till 102,904 alnar bomullssegelduk, m. m.

Värdet å de år 1854 från utrikes orter, förnämligast från England, Danmark, Hamburg och Norrige, inkomne segel- och tältduksväfnader är upptaget till 15,916 R:dr, eller 10,725 R:dr mera än hvad importen af slika varor året nästförut utgjorde. Exporten af berörde slags väfnader är uppgifven till 8,806 R:dr, hvilket belopp med 3,105 R:dr understiger värdet å till främmande länder år 1850 utförde dylika väfnader.

Af hampa importerades förlidet år 9,063 Sk , hvartill komma 89 Sk af detta råämne, i följd af strandning införde. Sammanräknade beloppet utgör 3,816 Sk mindre än hvad af hampa nästföregångna året till Riket inkom.

5:o *Siden-fabrikerne*. Antalet af dessa inrättningar uppgick sistlidet år till 17 st., alla befintliga i Stockholm och hvarvid sysselsattes 805 arbetare. Tillverkningen utgjordes samma år af 239,390 alnar flerehanda slags siden- och halfsiden-väfnader samt 208,136 st., hufvudsakligast dukar, alltsammans i värde uppskattadt till 909,667 R:dr. Jemförd med den för år 1850 uppgifne, ökades tillverkningen, hvad väfnadsalngodset beträffar, med 22,546 alnar, men minskades i antal dukar m. m., med 14,909 st. sådana; och värdet å fabrikationen i dess helhet nedgick med 58,436 R:dr under det belopp, hvartill hela inhemska siden-tillverkningen sistnämnde år uppskattades. Af sammet och felb tillverkades icke något år 1851.

Bland Sidenfabrikanterne hade samma år Fabriksidkaren L. Meyerson, Bolaget Casparsson & Schmidt, Fabriksidkaren K. A. Almgren, Bolaget M. Samson & Elliot samt Fabriksidkaren L. J. Hjerta de betydligaste tillverkningarne, i värde belöpande sig: vid Meyersons fabrik till 163,163 R:dr, hos Casparsson & Schmidt till 157,556 R:dr, hos Almgren till 152,915 R:dr, vid Samson & Elliots fabrik till 143,578 R:dr samt hos Hjerta till 85,446 R:dr.

Införseln af ofärgadt och färgadt silke utgjorde förlidet år 45,557 \mathcal{L} eller 5,385 \mathcal{L} mera än året förut; och uppgick värdet af de förstnämnde år införtullade hel- och halfsiden-väfnader till 266,016 R:dr, hvaruti inbegripas 41,660 R:dr för sammet och 30,542 R:dr för felb och peluche. Hela importvärdet understiger med 3,176 R:dr det belopp, hvartill införseln af ifrågavarande slags fabriker året förut beräknades.

Exporten af sidenväfnader sistlidet år, uteslutande till Finland och Lübeck, belöpte sig till 12,866 R:dr eller 5,430 R:dr mindre än värdet å utförseln af sidevaror nästföregångna året.

6:o *Bandfabrikerne*, hvilkas antal år 1851 utgjorde 11 st., hvaraf 10 i Stockholm och 1 i Malmö, lemnade samma år en tillverkning af siden-, bomulls- och ylleband m. m., beräknad dels i stycken, dels i alntal, för ett värde af 48,273 R:dr, hvilket med 2,234 R:dr understiger värdet å bandfabrikationen året förut. Fabriksidkaren C. W. Fagerlin hade vid sin fabrik här i staden förlidet år den betydligaste tillverkningen af ifrågavarande väfnader, i värde belöpande sig till 12,027 R:dr.

Band af diverse slag, hufvudsakligen af siden, halfsiden och bomull, importerades samma år till en kvantitet af 13,898 \mathcal{L} , i värde ansedd till 151,080 R:dr, hvil-

ken summa är 15,565 R:dr högre än värdet å hvad af dessa artiklar året förut till Riket inkom.

Exporten af band, bestående nära uteslutande af linne- och sidenband, hvilken år 1850 uppgick till ett värde af 19,356 R:dr, är för år 1851 beräknad till endast 1,383 R:drs värde.

7:o *Kattuns-tryckerierne*. Vid dessa inrättningar, 20 till antalet, belöpte sig tillverkningen till 80,775 alnar kattuner och möbeltyg samt 353,425 alnar diverse tryckta tyger, tillsammans 434,200 alnar äfvensom 177,712 st. dukar och shawlar m. m., hvilken fabrikation, i tryckningsvärde uppskattad till 88,443 R:dr, öfverskjuter, hvad alngodset beträffar, den år 1850 åstadkomne med 322,300 alnar, men, hvad dukarne m. m. angår, understiger sistnämnde års tillverknings-quantitet med 20,304 st. Värdet å kattun-tryckeriernes hela tillverkning nedgick i obetydlig mån eller med 778 R:dr under det belopp, hvartill densamma år 1850 uppskattades.

Den betydligaste tryckning af väfnader verkställdes nästförflutna året vid den J. Pinæus' Enka tillhörige, nära Götheborg belägne fabrik, Ericssberg kallad, hvarest tryckningsvärdet beräknades till 52,974 R:dr.

Tryckta bomullsväfnader införtullades samma år för ett värde af 459,299 R:dr, hvilket, oberäknadt värdet af ett mindre parti, som efter strandning inkom, utgör 58,257 R:dr mera än värdet å importen af så beskaffade väfnader år 1850.

8:o *Färgerierne*. Så vidt de till Collegium härom inkomna uppgifter föranleda, belöpte sig färgerilönen vid 444 st. förlidet år i gång varande verk af detta slag till en sammanräknad summa af 652,634 R:dr, eller 4,818 R:dr mindre än det belopp, som för verkställd färgning år 1850 beräknades; och hade bland dessa inrättningar G. E. Lidbergs i Borås samt Almedahls fabrik i Götheborgs och Bohus län den betydligaste färgning: uppgående arbetslönen för färgade varor å förra stället till 31,466 R:dr och vid Almedahls fabrik till 23,445 R:dr.

9:o *Socker-raffineringsverken* utgjorde år 1851 ett antal af 21 st., hvaraf 2:ne å landet inrättade, och lemnade samma år en fabrikation af 15,276,003 Z socker af diverse slag och 5,337,331 Z sirup, alltsammans värderadt till 4,703,831 R:dr. Tillverkningen af socker ökades nämnde år, jemförelsevis till den för år 1850 uppgifne,

gifne, med 1,781,994 \mathcal{L} , men den af sirup minskades med 834,625 \mathcal{L} , och tillverkningsvärdet för samtliga sockerförädlingsverken öfversteg med 79,230 R:dr den summa, hvartill detsamma för år 1850 uppgafs.

De största kvantiteter socker och sirup bereddes äfven sistlidet år vid Grosshandelsbolaget D. Carnegie & Comp:ies fabrik nära Götheborg, nemligen tillsammans 6,193,957 \mathcal{L} , samt dernäst å det vid Rosendahl i Mölndahl nära Götheborg anlagda sockerförädlingsverk, som äges af Grosshandlanden D. O. Francke, å hvilket ställe fabrikationen uppgick till 4,268,700 \mathcal{L} socker och sirup sammanlagdt.

Bland öfrige ägare af sockerraffineringsverk, deraf 14 i Stockholm med en tillverkning af tillsammans 7,512,719 \mathcal{L} socker och sirup, hade följande de största tillverkningarne år 1851. nemligen: Jac. von Leesen i Norrköping 1,428,768 \mathcal{L} , W. A. Freundt i Stockholm 1,103,107 \mathcal{L} , Grosshandlanden H. J. Mattsson i Landskrona 974,706 \mathcal{L} , Bolaget Åhrberg & Fagerberg i Stockholm 964,099 \mathcal{L} och H. H. Backmann derstädes 830,421 \mathcal{L} .

Sistlidet år införtullades 24,700,329 \mathcal{L} rått, oförädladt socker, hvilken varumängd, sammanräknad med ett quantum af 503,792 \mathcal{L} , som bergats från strandade fartyg, öfverstiger den året förut importerade med 1,192,974 \mathcal{L} . Af utländskt förädladt socker, hvaraf införseln år 1850 uppgick till 443,764 \mathcal{L} , införtullades sistlidet år endast 54,408 \mathcal{L} .

Exporten af inom landet förädlade sockerfabrikater, bestående nästan uteslutande af toppsocker till Finland, besteg sig år 1851 till 145,784 \mathcal{L} , och utgjorde 372,715 \mathcal{L} mindre belopp än hvad af sådana varor föregångna året utfördes.

10:o *Tobaks- och Snus-fabrikerne* utgjorde år 1851 79 st. och bereddes vid desamma 1,832,730 \mathcal{L} diverse slags rök- och tuggtobak, hvaribland 192,665 \mathcal{L} cigarer, samt 2,750,723 \mathcal{L} snus, alltsammans i värde uppskattadt till 1,617,798 R:dr: hvilken fabrikation öfverskjuter den för nästföregångna året anmälda, i vigt med sammanlagdt 268,569 \mathcal{L} och till värdet med 197,478 R:dr.

De största kvantiteter af förenämnde fabrikater bereddes jemväl förlidet år vid de tobaksförädlingsverk i Stockholm, som ägas af Fabriksidkaren J. F. Ljunglöf och

Grosshandlanden Th. A. Aspelin, af hvilka hos den förre 644,586 \mathcal{Z} , till större delen snus, och hos den sednare 426,732 \mathcal{Z} , hvaribland 202,000 \mathcal{Z} snus, tillverkades. Af öfrige tobaksfabrikanter hade samma år Handlanden F. H. Kockum vid dess fabrik i Malmö och Bolaget A. G. Strömberg & Son i Stockholm de största tillverkningarne, uppgående hos Kockum till 346,296 \mathcal{Z} tobak och snus samt vid förbemälte Bolags fabrik till 332,383 \mathcal{Z} , deraf större delen snus.

Af oförädlade tobaksblad och stjelk importerades sistlidet år 4,089,984 \mathcal{Z} , eller 764,759 \mathcal{Z} mera än införselsbeloppet af dylika råämnen år 1850; hvarförutan tobaksblad för 7,603 R:drs värde, i anseende till strandning, inkommo. Importen af förädlad karfvad och spunnen tobak samt cigarrer och snus uppgick till 44,538 \mathcal{Z} , hvilket quantum, deri inberäknade 459 \mathcal{Z} cigarrer, som, efter strandning, förtullades, öfverstiger importbeloppet året förut med 1,063 \mathcal{Z} . Exporten af inom landet förädlade tobaksfabrikater, hufvudsakligen snus och cigarrer, skedde nära uteslutande till Finland, Norrige och Danmark samt utgjorde 9,718 \mathcal{Z} , eller 339 \mathcal{Z} mindre än utförseln af sådana varor år 1850.

11:o *Läderfabrikerne.* Tillverkningen vid dessa inrättningar, som förlidet år utgjorde ett antal af 549 st., deribland 327 st. befintlige å landet, uppgick samma år till 1,792,964 \mathcal{Z} sul- och smorläder samt 284,868 st. beredda skinn, af ett sammanlagdt värde af 1,346,650 R:dr, som med 246,949 R:dr öfverskjuter värdet å det hela af läderfabrikationen år 1850.

Å Fabriksidkären E. Collianders lädergarfveri uti Götheborg och M. Larssons i Örebro bereddes år 1854 de största kvantiteter af förenämnde fabrikanter, nemligen vid förstberörde fabrik 126,156 \mathcal{Z} läder och hos Larsson 98,804 \mathcal{Z} läder äfvensom 5,000 st. skinn. Vid de i Stockholm sistlidet år varande 9 st. garfverifabriker utgjorde tillverkningen sammanlagdt 254,012 \mathcal{Z} läder och 9,334 st. skinn, och hade å Grosshandlanden L. Tydén's fabrik beredts den betydligaste kvantitet läder, uppgående till 64,506 \mathcal{Z} .

År 1854 införtullades 3,064,574 \mathcal{Z} oberedda hudar och skinn, hvilket importbelopp, sammanräknadt med 7,542 \mathcal{Z} oberedda hudar, som efter strandning till förtullning anmäldes, utgör 835,765 \mathcal{Z} mindre än den kvantitet af berörde slags varor,

som året förut från utrikes orter infördes. Af beredt läder och skinn importerades sistlidet år 15,199 Z eller 4,178 Z mindre än hvad af sådana tillverkningar året förut inkom. Exporten af inhemska lädervaror år 1854 är upptagen till 1,229 Z .

Tillverkningen af inhemska *Saffian* bedrefs sistlidet år vid 4 fabriker i Stockholm och belöpte sig till 10,035 st. saffiansskinn, tillsammans värde 22,127 R:dr, hvilken fabrikation understeg den för år 1850 uppgifna, i hänseende till kvantiteten med 3,032 st. och i värde med 1,575 R:dr. Största antalet af Saffianskinn, eller 6,219 st., bereddtes vid Grosshandlanden L. Tydén's fabrik.

12:o *Fabrikerne för åstadkommande af glas*, 17 till antalet, alla anlagde på landet, lemnade år 1854 en tillverkning af 10,023 kistor taffel- och annat fensterglas till ett uppgifvet värde af 410,904 R:dr, samt åtskilliga slags glaskärl, uppskattade till 313,605 R:dr, eller af tillhoppa 724,509 R:drs värde, som med 49,551 R:dr öfverskjuter det uppgifna värdet af ifrågavarande fabrikation nästföregångna året.

De inrättningar af detta slag, hvilkas tillverkningar förlidet år uppgingo till de högsta värdena, voro följande, särskilda bolag tillhöriga, nemligen: Eda Glasbruk i Wermlands län, för en tillverkning af taffelglas och diverse glaskärl till värde af 96,882 R:dr; Kosta i Kronobergs län, för fenster- och annat glas till 81,135 R:dr; Bromö i Skaraborgs län, för taffel- och annat fensterglas till 73,210 R:dr, samt Rey-myra i Östergötlands län, för diverse glaskärl till 72,870 R:dr.

Intressenterne uti Bromö glasbruk, hvilka, i och för utvidgning och förbättring af deras fabrikation utaf hvitt fensterglas, innehafva förlagslån af Manufactur-Discont-Fonden, hafva behörigen styrkt att de förlidet år ändamålsenligt bedrifvit omförmälte fabrik och sålunda i förenämnde afseende fullgjort hvad såsom vilkor för lånets bibehållande blifvit stadgadt.

Af glasfabrikater utaf åtskilliga slag införtullades sistlidet år för ett värde af 168,126 R:dr, hvilket utgör 15,318 R:dr mindre än värdet å de året förut inkomne glaspartier. Exporten af diverse slags glaseffekter, hvilken för år 1850 värderades till endast 1,156 R:dr, uppgick sistlidet år till ett värde af 14,204 R:dr.

13:o *Fabrikerne för åstadkommande af papper*. Tillverkningen sistlidet år vid 91 st. Pappersbruk, hvaraf 88 på landet befintliga, utgjordes af 270,580 Ris, 16,106 $L\text{Z}$ och 18,084 Rullar papper af flerahanda slag, äfvensom af en större qvan-

titet af berörde vara beräknad i stycketal, hvaraf största delen bestod af vid Bankens pappersbruk förfärdigade blanketter till Sedlar, Charta Sigillata och obligationer m. m., alltsammans värderadt till 922,069 R:dr. Med undantag af den del af ifrågavarande fabrikation, som beräknas i stycketal, hvilken i förhållande till den för året förut uppgifne minskades, hade papperstillverkningen i öfrigt förlidet år ökats med 48,735 Ris, 2,594 *L℔* och 16,985 Rullar, äfvensom värdet å pappersbrukens samtliga tillverkningar berörde år med 158,203 R:dr öfverskjutit det samma tillverkningar nästföregångna året åsatta värde.

Bland pappersbruken lemnade följande den största fabrikationen sistlidet år, nemligen: det i Christianstads län anlagda verk, Klippan, som äges af Fabriksidkaren S. M. Sunnerdahl, 37,385 Ris och 11,243 Rullar; pappersbruket i Norrköping, tillhörigt Grosshandlanden H. Trozelli, 29,328 Ris; Lessebo, beläget i Kronobergs län och tillhörigt Bergs-Rådet J. L. Aschan, 25,899 Ris och 1,838 Rullar samt Gryksbo i Stora Kopparbergs län, som äges af Fabriksidkaren J. H. Munktell, 22,197 Ris.

Sistlidet år införtullades utländskt papper af diverse sorter för 48,590 R:dr, eller för 8,396 R:dr mindre än år 1850. Exporten af papper utaf inhemsk tillverkning är upptagen till 36,664 R:dr och öfversteg med 14,121 R:dr värdet å utfördt papper år 1850. Af lump till pappersberedning importerades sistlidet år 8,230 *L℔* och exporten deraf utgjorde 2,139 *L℔*.

14:o *Oljeslagerierne*. Prässning af olja verkställdes år 1851 vid 65 fabriker, hvilkas tillverkning sammanlagdt uppgick till 439,846 kannor lin- och rofolja m. m., och erhöles derjemte efter prässningen 11,849 *Sk℔* oljekakor, alltsammans värderadt till 634,099 R:dr, som utgör 127,267 R:dr högre belopp än värdet å fabrikationen vid oljeslagerierna året nästförut.

Äfven år 1851 bereddes de största kvantiteter olja vid det Grosshandlanden G. Sommelius i Stockholm tillhörige olje-slageri och raffinerings-verk samt dernäst vid M. E. Delbancos i Mölndahl vid Götheborg, nemligen å förra stället 170,500 kannor och vid Delbancos 111,000 kannor. Grosshandlanden Sommelius, som för utvidgande och ändamålsenligt bedrifvande af sin ofvanomförmälde, efter förbättrade metoder anlagda, fabrik, erhållit förlagslån af Manufactur-Discont-Fonden, har med vederbörligt bevis ådagalagt, att samma fabrik under förlidet år ändamålsenligt bedrifvits.

Sistlidet är införtullades 630,629 Sk hamp-, lin- och rofolja, hvaraf 492,914 Sk hampolja, och understeg förstnämnde qvantitet importen af olja år 1850 med 847,638 Sk . Exporten af olja, för år 1850 upptagen till endast 1,164 Sk , utgjorde förlidet år 30,900 Sk , hufvudsakligast rofolja. Af oljekakor utfördes samma år 8,527 Sk , hvilket utgör ett qvantum af 3,255 Sk mindre än hvad af denna artikel exporterades året förut.

Af hamp-, lin- och rofrö importerades förlidet år 18,059 tunnor eller 3,021 tunnor mindre än år 1850, hvarförutan 35 tunnor linfrö, efter inträffad strandning, förtullades. Exporten af sådana varor belöpte sig till 12,673 tunnor, hvilket belopp öfverskjuter frö-utförseln år 1850 med 4,568 tunnor.

15:o *Fabrikerne för tillverkning af porcelaine.* Vid Rörstrand i Stockholm och Gustafsberg å Wermdön, de enda här i Riket befintliga verk, hvarest fabrikation af porcelaine äger rum, uppgick värdet å tillverkningarne sistlidet år, på förra stället till 244,443 R:dr *) och å det sednare till 160,000 R:dr, tillsammans 404,443 R:dr, hvilken summa med 99,443 R:dr öfverstiger det å inhemska porcelaines-fabrikationen nästföregångna året anmälda värde.

Af utländskt porcelaine införtullades år 1851 76,087 Sk , värde 77,200 R:dr, och öfverskjuter denna import den året förut verkställda med ett värde af 17,044 R:dr. Exporten af porcelaine-fabriker, hvilken år 1850 uppgick till 6,177 Sk , utgjorde år 1851 endast 309 Sk .

16:o *Såpsjuderierne.* Antalet af dessa inrättningar besteg sig år 1851 till 12 st. och sammanlagda fabrikationen dervid uppgick till 21,468 fjerdingar såpa, uppskattade till 144,480 R:dr, samt öfversteg sålunda tillverkningen år 1850, till qvantiteten med 1,573 fjerdingar och i afseende på värdet med 7,663 R:dr.

*) Under tryckningen af denna Berättelse har hos Collegium anmälts, att tillverkningsvärdet för Rörstrands Porcelaines-Fabrik blifvit af vederbörande embetsmyndighet genom misstag origtigt uppgifvet och rätteligen utgör 162,962 R:dr, hvadan värdet af Porcelaines-Fabrikernes tillverkningar, uppgående sammanlagdt till 322,962 R:dr, sistlidet år ökat sig med ett belopp af endast 17,962 R:dr, hvilket vid uppgiften å summan af samtliga Fabrikernas tillverkningar, pag. 16, samt vid General-Sammandraget, pag. 22, äfven bör anmärkas.

Bland de särskilda såpsjuderierne hade jemväl år 1854 Grosshandlaren L. Monténs fabrik i Stockholm den största tillverkningen, belöpande sig till 4,100 fjerdingar.

Af såpa importerades sistlidet år 23 *L*℔, men exporten deraf utgjorde 985 *L*℔ eller 241 *L*℔ mera än året nästförut.

17:o *Fabrikerne för åstadkommande af mekanisk redskap.* Vid dessa verk, som år 1854 voro 23 till antalet, förfärdigades machinerier och redskap för ett värde af 423,756 R:dr, eller för 31,054 R:dr lägre belopp än fabrikationsvärdet år 1850; hvarförutan, efter hvad Collegium särskildt inhemtat, tillverkningarne vid Motala mekaniska verkstad, hvilken ej, såsom fabriker i allmänhet, är ställd under Collegii in-seende, sistlidet år belöpte sig till ett sammanräknadt värde af 479,064 R:dr. Bland ifrågavarande fabriker, med undantag af Motala verkstad, lemnade följande de betydligaste tillverkningarne, nemligen: Fabriksidkaren A. Keillers mekaniska verkstad i Götheborg, hvarest diverse smidda och gjutna arbeten åstadkommas för ett värde af 110,000 R:dr; Fabriksbolaget J. & C. G. Bolinders i Stockholm, hvarå tillverkades för 76,900 R:dr samt Fabriksidkaren A. Malcolms i Norrköping, der tillverkningen i värde är uppgifven till 56,197 R:dr.

Intressenterne i Motala verkstad, Fabriksidkaren A. Keiller i Götheborg, Handlanden F. H. Kockum i Malmö, Intressenterne i Trollhätte mekaniska verkstad och gjuteri, Fabriksidkaren J. W. Bergström i Stockholm samt Fabriksbolaget Lindahl & Runer i Gefle, hvilka hvar för sig erhållit förlagslån af Manufactur-Discont-Fonden för ändamålsenligt drifvande af deras mekaniska verkstäder, hafva behörigen styrkt, att nämnda verkstäder under förlidet år varit i full gång och med verksamhet bedrifvits.

År 1854 importerades machiner och redskap för ett sammanlagdt värde af 452,612 R:dr, som, tillhoparäknadt med 20,000 R:dr, hvartill ett parti redskap, hvilket inkom i följd af strandning, uppskattades, med 189,324 R:dr öfverskjuter värdet å importen af så beskaffade artiklar året nästförut. Exporten förlidet år af machiner eller delar deraf och redskap är upptagen i värde till 25,219 R:dr eller 7,748 R:dr lägre belopp än det utförseln af sådana varor år 1850 åsatta värde.

18:o *Porter-fabrikationen,* som fortfarande inom Riket åstadkommes endast vid det Grosshandelsbolaget D. Carnegie & Cie tillhöriga porterbryggeri invid Göthe-

borg, utgjorde sistlidet år 1,400 Oxhöfden samt 897,000 hel- och halfbuteljer porter, tillsammans i värde upptaget till 195,125 R:dr, eller 67,175 R:dr mera än det å porterfabrikationen år 1850 uppgifna värde.

Sistlidna året införtullades 15,722 kannor porter och andra öl-sorter, hvilket qvantum, sammanlagdt med 633 kannor porter, som efter strandning förtullades, öfverstiger importen år 1850 med 1,209 kannor. Exporten af sådane drycker förlidit år, utgörande 41,742 kannor, nedgick något eller till 399 kannors lägre belopp än utförselskvantiteten deraf nästföregångna året.

Vid alla öfriga, ofvan icke omförmälda, fabriks- och manufactur-inrättningar af flerfaldiga slag, hvilka Collegium, till undgående af ökad vidlyftighet, ansett sig icke böra här specifikt upptaga, hafva tillverkningarne sistlidet år uppgått till ett sammanlagdt värde af 1,445,408 R:dr; och utgjorde antalet af dessa inrättningar och verkstäder 1,004 st., dervid varit begagnade 4,043 arbetare. Och får Collegium derjemte underdånigst meddela, att med idkande hufvudsakligast af jern- och metall-manufactur i Eskilstuna fristad 169 mästare och qvinnor, som drifva verkstad, samt 895 mantalsskrifne arbetare eller tillsammans 4,064 personer varit samma år derstädes sysselsatte.

Utom de fabrikanter, hvilka såsom innehafvare af förlagslån utaf Manufaktur-Diskont-Fonden blifvit här ofvanför uppgifne, hafva jemväl följande tvänne idkare undfått och under år 1854 innehaft så beskaffade lån af nämnde fond, nemligen: Fabriksidkaren C. J. Sundborg för dess här i hufvudstaden inrättade bronzfabrik och Fabriksidkaren A. J. Hultman för dess å Kungsholmen anlagde fabrik för tillverkning af knappar och åtskilligt manufactur-smide. Af desse har Sundborg hos Collegium behörigen styrkt, att dess förenämnde fabriks-inrättning varit under sistlidet år i full gång; hvaremot i afseende på Hultman blifvit anmäldt, att han nödgats till borgenärens förnöjande afträda sin egendom och att i följd deraf tillverkningen vid hans fabrik tills vidare upphört.

Af de här ofvan i underdånighet meddelta uppgifter och det sammandrag deraf, som innefattas i den under Litt. A. härjemte underdånigst fogade tabell, täcktes Eders Kongl. Majt i Näder inhämta: att antalet af Fabriker och Manufactur-verkstäder vid

1854 års slut uppgick till 2,537 st., för hvilkas drifvande varit begagnade 23,248 arbetare; att, i jemförelse med förhållandet år 1850, fabrikerne ökats med 24 st. men arbetspersonalen minskats med 179; att de vid väfveri-fabrikerne använde stolar år 1854 utgjorde 2,872 st. eller 32 st. färre än nästföregångna året; att, oberäknadt det för tillverkningen vid Motala mekaniska verkstad upptagna värdebelopp, 479,064 R:dr, Fabriks- och Manufactur-tillverkningarnes sammanlagde värde år 1854 uppgått till R:dr 24,305,603; och att, då det i Collegii underdåniga Berättelse för år 1850 upptagna värde å samma år åstadkomne tillverkningar utgjorde . . . R:dr 24,287,994,

tillverkningsvärdet år 1854 med R:dr 47,609 öfverskjutit det belopp, hvartill fabrikationen för år 1850 uppskattades; hvilket förhållande utvisar, att, med undantag af klädesfabrikerne, som för sistlidet år förete en icke obetydlig minskning i den finare klädesfabrikationen, de inhemska Fabrikerne öfverhufvud under samma år ådagalagt en i nära likhet med nästföregående år stigande verksamhet.

Öfver de patenter å här i Riket förut okände uppfinningar, Collegium förlidet år meddelat, får Collegium i underdånighet bifoga förteckning (Litt. B.)

Efter hvad härjemte underdånigst bilagde sammandrag Litt. D. och E. utvisa, uppgick den bevillning till Eders Kongl. Maj:t och Kronan, Fabriks- och Manufactur-idkarne i Riket i och för deras rörelse år 1854 påförts, till ett sammanräknadt belopp af 46,926 R:dr 10 sk. 5 r:st.; hvilket med 483 R:dr 10 sk. 5 r:st. öfverstiger den summa, som omförmälde idkare i bevillning år 1850 erlade.

Beträffande dernäst *hus-slöjderne* och deribland i första rummet väfverinäringen, får Collegium i underdånighet anmäla, att enligt de från Tullkamrarne i Borås och Ulricæhamn inkomne uppgifter på qvantiteten af de i Elfsborgs län åstadkomne, år 1854 afstämplade samt derifrån till andre delar af Riket förpassade husväfnader, bland hvilka likväl band, täcken och strumpor icke finnas upptagne, har berörde tillverkning utgjort:

af bomullstyger	7,128,865	alnar
» linneväfnader	406,194	d:o
» ylle- d:o	510,242	d:o
	<u>Tillsammans</u>	8,045,301 alnar
samt af bomullsdukar	1,085,281	st.

Jemföras dessa qvantiteter med dem utaf enahanda slag, som inom berörde ort åstadkommos år 1850, så befinnes, att tillverkningen af förenämnde slags tyger eller egentligt alngods minskats med 219,759 alnar, nemligen:

af bomullstyger med	135,286	alnar
» linneväfnader med	6,658	d:o
» ylle- d:o med	77,815	d:o
samt att tillverkningen af bomullsdukar nedgått med	363,647	st.

I afseende på husväfnadsslöjden inom Rikets öfrige län hafva likasom under föregående åren mer och mindre fullständiga uppgifter till Collegium inkommit å de väfnads-qvantiteter, som utöfver orternes egne behof blifvit åstadkomne och till andra orter afyttrade, och ehuru således någon fullt tillförlitlig grund för bedömandet af förhållandet i berörde hänseende icke kunnat från nämnde uppgifter hemtas, har Collegium likväl trott sig böra här upptaga de qvantiteter af husväfnad, som vederbörande Kronofogdar ansett hafva blifvit afyttrade, så väl särskildt i de Län, der väfnadsslöjden i vissa trakter utgör en hufvudsakligare binäring, nemligen Gefleborgs, Vester-Norrlands och Hallands Län, som i sammanräknadt belopp för de öfrige län, der nämnde slöjd är af mindre betydighet, nemligen

i Gefleborgs Län, gröfre linneväfnad	2,135,000	alnar
i Vester-Norrlands Län, gröfre och finare lärft	458,000	d:o
i Hallands d:o, ylle- och linneväfnader	244,000	d:o,
samt i Jönköpings, Christianstads, Södermanlands, Gottlands, Jemtlands, Skaraborgs, Kronobergs, Östergöthlands och Stora Kopparbergs Län, väfnader af flere slag, sammanräknade	222,450	d:o.

Vid jemförelse mellan dessa qvantiteter och dem, som för år 1850 blifvit från ofvan omförmälde Län i enahanda afseende uppgifne, visar sig, att den i Gefleborgs

och Hallands Län år 1851 tillverkade och afyttrade väfnads-qvantiteten understigit den för år 1850 med 30,000 alnar i det förstnämnda och med 2,950 alnar i det sistnämnda Länet; att deremot lärftsväfnads-tillverkningen i Vester-Norrlands län med 104,000 alnar utaf finare och gröfre sorter öfverstigit den för år 1850 uppgifna, och hvilken tillverkning, med undantag af den för år 1847, är den största som under sednast förflutne 10 åren der förekommit; samt att sammanlagda tillverkningsbeloppet för öfrige här upptagne Län uppgått i det aldranärmaste till hvad detsamma utgjorde år 1850. För den i Vester-Norrlands Län år 1850 åstadkomne tillverkning af finare lärftsväfnader hafva sistlidet år blifvit af dertill anvisade statsmedel utbetalde premier till en summa af 2,864 R:dr 14 sk. B:ko, hvilken med 497 R:dr 16 sk. 6 r:st öfverstiger hvad under nästföretgångna året för dylikt ändamål utgick.

Bland öfrige husslöjder uppgifvas för sistlidet år hufvudsakligen sådane, som i Collegii föregående Berättelser upptagits och hvilka å de orter, der de under en längre tidrymd idkats, fortfarande utgöra föremål för allmogens sysselsättning, utan att synas hafva i väsendtlig mån till- eller aftagit, såsom tillverkningar af liär, yxor, hackor, spadar, spik, nubbs, möbler och andre snickare-arbeten, laggkärl, åkdon, huggne och slipade stenar, kardor, väggur och klockor, samt band, strumpor, tröjor, tråd, garn, mattor, bord-, säng- och hästtäckan, halmflåtor, m. m.

Hvad angår *Handtverkerierne*, hvilkas idkare icke äro pligtige att uppgifva mängden eller värdet af sine tillverkningar, får Collegium i underdånighet meddela de upplysningar, som hemtats af de från vederbörande embetsmyndigheter, i enlighet med af Collegium upprättade formulärer, uppgjorde och insände förteckningar på antalet år 1851 af handtverkare i städerna och köpingarne samt handtverkare och gerningsmän på landet, jemte deras gesäller, lärlingar och öfrige arbetare, äfvensom å den bevilling till Eders Kongl. Maj:t och Kronan, som berörde år blifvit omförmälde idkare i och för deras rörelse påförd.

Dessa förteckningar, af hvilka sammandrag under Litt. C., D. och E. härjemte underdånigst bifogas, utvisa: att sistlidet år antalet af handtverksmästare i städerna och köpingarne samt qvinnor, som derstädes drifva handtverks-verkstäder, utgjort 7,654, af deras gesäller 7,092, af lärlingar 8,083 samt af andre vid handtverken

skattskrifne arbetare 1,502, eller sammanlagdt 24,331; att män och qvinnor, som på landet drifva handtverks-verkstäder, uppgått till ett antal af 1,642, samt deras gesäller till 327, lärlingar till 605 och andre arbetare till 368, eller tillhopa 2,942; att antalet af de utaf socknarne särskildt antagne handtverkare å landet eller s. k. gerningsmän är upptaget till 40,338 och af deras biträden eller arbetare till 5,508, eller sammanräknadt 15,846; samt att den i och för handtverksrörelsen uppförda bevillning under nu ifrågavarande år utgjort för handtverkarnes i städerna och köpingarne 81,702 R:dr, för dem, som å landet drifva handtverks-verkstäder, 3,166 R:dr och för gerningsmännen 12,021 R:dr; och befinnes vid jmförelse emellan dessa uppgifter och de för år 1850 inkomne, att år 1851 antalet minskats af mästare och handtverks-idkande qvinnor i städerna och köpingarne med 31, af lärlingar med 670 samt af andre vid handtverken skattskrifne arbetare, utom gesäller, med 240, men af gesäller ökats med 227; att antalet af män och qvinnor, som på landet drifva handtverks-verkstäder, minskats med 17, och af arbetare, utom gesäller och lärlingar, med 14, hvaremot antalet af gesäller ökats med 4 och af lärlingar med 77; att antalet af s. k. gerningsmän å landet ökats med 133, men af deras arbetare minskats med 189, samt att den bevillning, som blifvit samtliga ofvan omförmälde idkare för deras rörelse år 1851 påförd, understigit den för år 1850: för handtverkare i städerna och köpingarne med 839 R:dr och för gerningsmän med 368 R:dr, men deremot ökats för dem som å landet drifva handtverks-verkstäder med 174 R:dr.

Slutligen får Collegium, som, för beredande af ytterligare fullständighet i de statistiske tabellerne öfver handtverkerierne och vissa andre näringar i Riket, från Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Länen samt Magistraterna i Städerna infordrat uppgifter å antalet under sistlidet år af de personer å landet samt i städerna och derunder lydande köpingar, som med behörigt tillstånd enligt 12 och 26 §§. af Eders Kongl. Maj:ts Fabriks- och Handtverks-Ordning såsom försörjningsmedel med egna händer till afsalu åstadkommit handtverksarbeten eller andre tillverkningar, härjemte underdånigst öfverlemnade de öfver berörde uppgifter upprättade sammandrag (Litt. F. och G.), hvaraf inhemtas, att antalet af förenämnde personer i Rikets samtliga städer och derunder lydande köpingar uppgifvits till 2,483 af man- och 566 af

qvinnokönet, eller tillsammans 3,049, och å landét till 295 af man- och 3 af qvinnokönet, eller tillhopa 298 personer.

Af Slöjdevaror, i Tull-Taxan ej specificerade, utfördes sistlidet år för ett värde af 2,289 R:dr, hvilket med 70 R:dr 32 sk. understiger värdet af exporten af dylika varor år 1850.

Collegium framhärdar med djupaste vörndnad,

Stormäktigste, Allernådigste Konung!
Eders Kongl. Maj:ts

underdånigste, tropligtigste
undersåter och tjenare

C. D. SKOGMAN.

J. N. BORELIUS.

Stockholm den 30 November 1852.

L. S.
C. F. Ström.

Litt. A.

J e m f ö r e l s e - S a m m a n d r a g

för åren 1850 och 1851.

General-Sammandrag öfver de vid Fabrikerne och Manufakturerna befintliga Stolar och Arbetare samt Tillverkningsvärde för nedanskrifne år.

	År 1850.				År 1851.			
	Fabriker.	Stolar.	Egare och Arbetare.	Tillverkningsvärde.	Fabriker.	Stolar.	Egare och Arbetare.	Tillverkningsvärde.
Bomulls- och Linne-Fabriker .	29	720	988	597,702	31	879	1,023	665,564
Klädes-Fabriker	160	1,015	4,932	6,917,857	156	922	4,377	5,644,427
Siden- d:o	18	593	845	968,103	17	525	805	909,667
Band- d:o	10	74	101	50,507	11	75	101	48,273
Mekaniska Bomulls-Spinnerier	12	—	2,131	3,199,900	14	—	2,175	3,279,493
Segelduks-Fabriker	15	243	1,256	404,106	12	191	1,148	374,299
Strump- d:o	22	240	373	86,808	18	268	372	135,989
Sockerbruk	19	—	613	4,624,601	21	—	679	4,703,831
Tobaks-Fabriker	86	—	1,215	1,420,320	79	—	1,277	1,617,798
Pappersbruk	92	—	1,171	763,866	91	—	1,299	922,069
Läder-Fabriker	548	—	1,717	1,069,701	519	—	1,686	1,316,650
Färgerier	426	—	1,612	657,452	444	—	1,639	652,634
Kattuns-Tryckerier	17	—	121	89,221	20	—	138	88,443
Glasbruk	16	—	795	674,958	17	—	909	724,509
Porcellainsbruk	2	—	618	305,000	2	—	650	404,443
Stenkärls- och Kakelugns-Fabriker	44	—	305	116,478	49	—	332	117,612
Oljeslagerier	60	—	230	506,832	65	—	208	634,099
Porterbryggerier	1	—	126	127,950	1	—	71	195,125
Vaxljus-Fabriker	2	—	8	16,839	2	—	6	10,154
Stearinljus d:o	3	—	46	22,050	2	—	57	63,363
Såpsjuderier	13	—	49	136,817	12	—	45	144,480
Repslagerier	24	—	170	98,302	23	—	175	82,847
Ur-Fabriker	135	—	292	34,643	137	—	313	34,978
Kort- d:o	11	—	81	33,221	11	—	86	35,927
Tapetmålerier och Tapet-Fabriker	10	—	113	53,627	14	—	128	68,022
Kemiska tillverkningar af Färger och Syror	21	—	72	43,305	20	—	63	48,599
Fullfärdiga Åkdons-Fabriker .	16	—	106	64,770	19	—	127	80,111
Kemiska elddons d:o	6	—	287	61,622	7	—	311	68,842
Mekaniska Verkstäder *	21	—	809	454,810	23	—	857	423,756
Mekaniska Lin-Spinnerier . . .	1	—	90	49,265	1	—	118	110,935
Diverse mindre Fabriker . . .	673	19	2,155	637,361	699	12	2,073	698,664
Summa	2,513	2,904	23,427	24,287,994	2,537	2,872	23,248	24,305,603
				439,688				479,061

* Härförutan Motala Mekaniska verkstad

Vid nedanskrifne Fabriker har under loppet af åren 1850 och 1851 blifvit tillverkadt, nemligen:

	År 1850.	År 1851.
<i>Bomulls- och Linne-Väfnads-Fabriker.</i>		
Bomullslärfv, Cambric, Shirting, Calico, Gingang och andra Bomullstyger alnar	2,074,334	2,315,475
Dukar stycken	33,656	45,057
Diverse Bomulls- och Linne-Väfnader m. m. . . alnar	244,133	356,945
d:o d:o d:o stycken	48,043	45,449
<i>Klädes-Fabriker.</i>		
Fint Kläde alnar	337,877	70,665
Medelfint Kläde d:o	309,998	382,389
Groft d:o d:o	366,032	540,793
Diverse väfnader d:o	364,250	381,353
d:o d:o stycken	9,854	40,064
<i>Stofts-Fabriker.</i>		
Flanell, hel- och halfylle alnar	44,325	40,549
Flaggduk d:o	37,173	28,453
Mattväfnad d:o	972	343
Diverse väfnader d:o		50
Shawlar stycken	462	
<i>Siden-Fabriker.</i>		
Taft alnar	33,578	64,940
Sattin d:o	24,449	26,511
Flor d:o	4,984	4,634
Dukar stycken	222,877	206,644
Diverse väfnader alnar	456,833	446,338
d:o d:o stycken	468	4,492

		År 1850.	År 1851.
<i>Band-Fabriker.</i>			
Sidenband	stycken	26,420	23,213
d:o	alnar	9,124	7,932
Bomullsband	stycken	46,025	50,300
d:o	alnar	1,000	1,000
Ylleband	d:o	12,000	12,000
d:o	stycken		363
Snören	d:o	146	106
d:o	alnar	19,500	16,000
<i>Mekaniska Bomulls-Spinnerier.</i>			
Bomullsgarn	skålpund	5,734,332	6,005,081
<i>Segelduks-Fabriker.</i>			
Segel- och Tåltduk	alnar	751,414	699,094
Buldan och Presenningsduk	d:o	73,145	91,074
<i>Socket-Bruk.</i>			
Kanarie- och Raffinad-Socker	skålpund	7,624,227	7,478,420
Melis-Socker	d:o	2,523,051	2,824,218
Lump- och Puder-Socker m. m.	d:o	1,076,778	2,944,651
Kandi-Socker	d:o	87,908	68,409
Kak- d:o	d:o	2,182,045	1,963,305
Kandi-, Mellan- och Brun Sirap	d:o	6,171,956	5,337,331
<i>Tobaks-Fabriker.</i>			
Kardus-Tobak	skålpund	749,835	806,670
Bref- och Lös-Tobak samt Cigarrer	d:o	161,474	200,175
Rull- och Press-Tobak samt Pickanell	d:o	834,615	825,885
Snus	d:o	2,568,960	2,750,723

	År 1850.	År 1851.
Pappers-Bruk.		
Regal-, Imperial- och Median-Papper Ris	4,433	568
Post-Papper d:o	12,490	1,738
Skrif- och Concept-Papper d:o	46,944	70,524
Tryck-Papper d:o	31,719	39,481
Kardus- d:o d:o	20,156	16,128
Makulatur- och Grå-Papper d:o	62,805	84,100
Socket-Papper d:o	1,983	3,349
Diverse sorter Papper d:o	44,318	54,992
d:o d:o d:o lispund	13,512	16,106
d:o d:o d:o stycken	6,184,427	4,276,369
d:o d:o d:o rullar	1,096	18,084
d:o d:o d:o bundtar	1,106	—
Kattuns-Tryckerier.		
Kattun- och Möbeltyg alnar	85,884	80,775
Shawlar och Dukar stycken	198,016	168,604
Diverse tryckta tyger alnar	26,016	353,425
d:o d:o d:o stycken	—	9,108
Olje-Slagerier.		
Kummin-Olja kannor	4	—
Lin- d:o d:o	187,454	229,337
Rof- d:o d:o	165,708	210,509
Oljekakor skeppund	8,967	11,849
Linfrömjöl tunnor	130	130
d:o lispund	—	2,000
		4

Comm. Collegii Berätt. om Fabrik. och Manufact. för år 1851.

		År 1850.	År 1851.
Såp-Sjuderier.			
Såpa	fjerdingsar	19,895	21,468
Saffians-Fabriker.			
Saffiansskian	stycken	13,067	10,035

Stockholm af Kongl. Commerce-Collegii Statistiska Kontor den 15 November 1852.

A. J. Lönnerberg.

Litt. B.

Förteckning

å de Patenter, som blifvit af Kongl. Maj:ts och Rikets
Commerce-Collegium utfärdade år 1851,

för

- CORLIN, P. D., Svarfvaregesäll, den 5 Febr., under 8 år, å en uppfinning att bereda läder, m. m.
- WAHRENDORFF, M. VON, Friherre, Hof-Marskalk, m. m., den 7 Febr., under 8 år, å en förbättring af Friherrns förut med patent försedda uppfinning att genom drufvan eller kaimaren ladda kanoner och andra eldvapen.
- LAGERQVIST, A. F., Mekanikus, den 13 Febr., under 6 år, å en konstruktion af valkmachiner.
- GUDMUNDSSON, JOU., Mjölhnare, den 28 Febr., under 6 år, å en kalkslagningsmachin, att drifvas med vatten.
- BÉGAT, V., Biljardägare, och ENGLUND, C. F., Skomakare, den 28 Febr., under 5 år, å en inrättning för att å skodon bibehålla klackar och bakkappor i deras ursprungliga och rätta form.
- WAHLQVIST, J., Rådman, m. m., den 28 Febr., under 7 år, å ett sätt att medelst torkeylinder af uppgifven beskaffenhet verkställa torkning af s. k. böttpapper eller papper, tillverkad på formar för hand.
- FAHNEHJELM, A. L., Capitaine vid Kongl. Flottans Mekaniska Corps, den 28 Febr., under 7 år, å tillverkning och begagnande af ett slags eldsläcknings-apparat.
- WELANDER, G., och KELLNER, C., den 28 Febr., under 6 år, å förbättringar af deras förut patenterade machin för valkning af ylleväfnader.
- SCHETZ, EDU., f. d. Boktryckare, den 28 Febr., under 8 år, å ett sätt att använda muskelkraften till machinrörelse.
- DUSSEAU PÈRE & FILS, Franske Agronomer, den 4 Mars, under 5 år, å ett sätt att tillverka s. k. liqvíd gödsel.

- KÖHLER & COMP., C. A., Fabriksbolag, den 27 Mars, under 5 år, å begagnande af en apparat för däckning af socker.
- KÄLLSTRÖM, W. E., Skogsförvaltare, den 28 Mars, under 5 år, å s. k. geometriska promenadkäppar.
- WETTERSTEDT, C. A. A. AF, Löjtnant, den 15 April, under 5 år, å uppgifne sätt att bereda fernissor att användas för fartygs bevarande från åverkan af hafsmask.
- BJÖRNBECK, N., Grosshandlande, den 30 April, under 5 år, å ett sätt att bereda lin.
- FALKMAN, C., Hof-Distillator, den 10 Maj, under 10 år, å apparater för oupphörlig distillation af ren sprit.
- FALKMAN, C., Hof-Distillator, den 10 Maj, under 10 år, å en apparat för oupphörlig distillation af rå sprit.
- HELAND, J. F. VON, Major, m. m. och NYMAN, C. H., Urmakare, den 10 Maj, under 5 år, å ett sätt att genom elektricitet drifva urverk.
- MONTELIUS, AUG., Grosshandlande, den 15 Maj, under 5 år, å ett sätt att medelst elektriska trådar telegrafera mellan orter skiljda genom vatten.
- INDEBETOU, O. & H., Fabriksbolag, den 16 Maj, under 4 år, å en förbättring af de vid ull-kardnings-machiner använda s. k. »systèmes continues.»
- MACFIE, W. A., Qvarnägare, den 28 Maj, under 5 år, å en inrättning för malning af mjöl.
- WILLERDING, EDV., Grosshandlande, den 4 Juni, under 5 år, å en machin för hyfling af trä.
- WAHLSTRÖM, B. H., Phil. Magister, den 6 Juni, under 5 år, å förbättringar vid machinväfstolar för sidentyg.
- HEFTERINGTON, J., Engelsk undersåte, den 11 Juni, under 6 år, å ett sätt att verkställa metallgjutning.
- KRUPP, J. R. FR., Preussisk undersåte, den 17 Juni, under 5 år, å ett sätt att genom uteslängande af atmosferiska luften raffinera stål.
- CARLSUND, A. F., Koopværdie-Kapten, den 18 Juni, under 5 år, å användandet af horisontela, vid en vertikal axel rörligt fästade, vingar af uppgifven beskaffenhet, för drifvande af väderqvarnar, m. m.

- TILLBERG, N., Korkfabriks-ickare, den 18 Juni, under 7 år, å en machin för skärning af konisk kork.
- CLAUSSEN, P., Engelsk undersåte, den 8 Juli, under 6 år, å förbättringar af sättet att bleka lin, hampa och andra fibrösa ämnen, hvilka låta bearbeta sig till trådar, äfvensom deraf förfärdigade filtade tyger och garn.
- CLAUSSEN, P., Engelsk undersåte, den 8 Juli, under 6 år, å en method att behandla tågorna utaf lin, hampa och andra likartade vegetabiliska, fibrösa ämnen, i ändamål att göra dem lämpligare till spinning.
- CLAUSSEN, P., Engelsk undersåte, den 8 Juli, under 6 år, å en uppfinning att af lin, hampa och andra fibrösa ämnen bilda trådar, garn och filtade tyger, förmedelst tillblandning af bomull, ull, silke, m. m. till tågorna eller de fina trådarne.
- MICHAËLSON, JOH., Fabriksickare, den 8 Juli, under 10 år, å en apparat för uppvärmning af ljusformar.
- LINDQVIST, C. M., Kontorsskrifvare i Rikets Ständers Bank, den 8 Juli, under 10 år, å med horisontela skifvor försedda såningsmaskiner för dragare.
- LINDQVIST, C. M., Kontorsskrifvare i Rikets Ständers Bank, den 8 Juli, under 10 år, å handsåningsmaskiner med horisontela skifvor.
- BACKMAN, CR., Fransk Vice-Consul, den 15 Juli, under 5 år, å ett sätt att utan föregående rötning bereda lin m. m.
- HALLBERG, C. G., Snickaremästare, den 23 Juli, under 4 år, å s. k. persienner eller spånjalousier.
- WAY, J., Professor, den 7 Augusti, under 8 år, å snabbskrifvare-pennor och ritstift, enligt ritning m. m.
- MËCHEL, C. D., Inspektör, den 12 Augusti, under 10 år, å en machin för såning af så väl alla sorters spanmål som gräsrö.
- BOLINDER, J. & C. G., Fabriksickare, den 18 Augusti, under 6 år, å hydrauliska pumpverk, presslådor samt varmapparater för oljfabrikation.
- TRANBERG, C. J., Lärare vid Landtbruks-Institutet å Degeberg, den 22 Augusti, under 10 år, å en uppfinning att medelst apparat af uppgifven beskaffenhet, uti lufttomt rum åstadkomma distillation af mäske och rått brännvin m. m.

- GEGERFELT, V. VON, Architekt, den 26 Augusti, under 5 år, å ett sätt att tillverka och begagna ihåligt tegel eller s. k. »hollow bricks.»
- ÖSTERLUND, G., Murmästare, den 26 Augusti, under 7 år, å en förbättring å köksspisar af tegel.
- HEBBE, H. O., Bruksidkare, den 26 Augusti, under 10 år, å en uppfinning att med beskrifne materialier m. m. tillverka hvarjehanda sorter tegel.
- STENSTRÖM, P. A., Snickaremästare, den 6 Oktober, under 5 år, å ett sätt att å möbelarbeten i trä uti poleringen frambringa orneringar.
- HADDAN, J. C., Engelsk undersåte, den 8 Oktober, under 6 år, å konstruktioner af skjutgevär, kanoner samt kastkroppar eller projectiler för desamma.
- ENGELBRECHT, F. G., t. f. Bokhållare i Stats-Kontoret, den 18 Oktober, under 6 år, å ett sätt att å rund väfstol tillverka tricot-väfnader.
- KEILLER, ALEX., Civil-Ingeniör, m. m., den 18 Oktober, under 5 år, å en konstruktion af ångpannor.
- KEILLER, ALEX., Civil-Ingeniör, m. m., den 18 Oktober, under 5 år, å en apparat för uppfordring af vatten genom centrifugalkraft.
- KEILLER, ALEX., Civil-Ingeniör, m. m., den 18 Oktober, under 5 år, å en konstruktion af ångmachiner för drifvande af propeller.
- CHAPPEZEAU, AUG., Fabriksmästare, den 18 Oktober, under 5 år, å ett sätt att medelst machin tillverka tapeter.
- CHAPPEZEAU, AUG., och ENGEL, AUG., den 28 Oktober, under 6 år, å ett sätt att bereda tyger till golfmattor, väggbeklädnad, m. m.
- NORDENMALM, L. E., Fabriksidkare, den 30 Oktober, under 6 år, å machiner för skärning af trästickor att begagnas till kemiska tändstickor.
- ANDERSSON, JOH. FR., Skeppsbyggmästare, och HOLM, C. A., Civil-Ingeniör, den 30 Oktober, under 10 år, å ett slags skeppsdockor, af dem benämnde flytande pontondockor.
- HULTMAN, A. J., Fabriksidkare, den 8 November, under 8 år, å ett sätt att gjuta, valsa och klippta s. k. gul metall till skeppsförhådningsplåt, m. m.
- BREDBERG, B. G., Bergmästare, m. m., den 14 November, under 5 år, å en method att bereda metallisk nickel, tjenlig för argentan- eller nysilfver-tillverkning.

- BREDBERG, B. G., Bergmästare, m. m., den 14 November, under 10 år, å ett sätt att verkställa nickelhaltiga skärstenars rening från jern uti flamugn eller öppen härd medelst tillsats af koppar.
- FORSBERG, C. E., Handlande, den 19 November, under 5 år, å förbättringar af machin-väfstolar.
- BLADIN, F., Verkmästare, den 19 November, under 5 år, å en uppfinning att af verkare metaller, eller af annan bildbar massa, tillverka rör utan fogning och till hvad längd som helst.
- LÖTHMAN, C. R., den 26 November, under 8 år, å ett sätt att i blyhvitts-fabriker åstadkomma luftvexling.
- GEFLE MANUFAKTUR-AKTIEBOLAG, den 1 December, under 5 år, å en uppfinning att stadna machin-väfstol så ofta inslagstråden brister.
- HELAND, J. F. VON, Major, m. m. och DUGGE, H., Bruksägare, den 10 December, under 5 år, å af dem förbättrade lufttäta kakelugnsluckor med ramar.
- OLSON, CHR., Verkmästare, den 17 December, under 5 år, å decimalvägar af framställd konstruktion.
- KOCH, C. G. VON, vice Häradshöfding, den 31 December, under 5 år, å så kallade »kylare» eller portativa iskällare.
-

Litt. C.

Sammandrag af de till Kongl. Commerce-Collegium inkomne Förteckningar öfver Handverkare med deras Gesäller, Lär-lingar och andre Arbetare År 1851.

	Männer.	Qvinnor.	Gesäller.	Läringar.	Andre Arbetare.
<i>I Städerne:</i>					
Alingsås	43	4	24	40	23
Arboga	52	5	30	36	5
Askersund	32	1	15	19	—
Borås	53	20	63	40	3
Calmar	103	7	91	180	1
Carlshamn	101	7	42	134	35
Carlskrona	195	15	117	224	12
Carlstad	127	9	71	—	1
Christianstad	126	4	181	122	7
Christinehamn	63	3	30	75	—
Cimbritshamn	31	4	19	56	1
Eksjö	63	7	40	66	—
Engelholm	62	5	33	45	—
Enköping	57	2	25	21	—
Eskilstuna	200	23	859	132	—
Fahlun	63	3	62	65	17
Falkenberg	35	10	21	11	2
Falköping	11	1	7	9	1
Gefle	138	22	133	163	21
Grenna	24	4	9	21	5
Transport	1,579	156	1,872	1,459	134

	Männer.	Ovinnor.	Gesäller.	Läringar.	Andre Arbetare.
Transport	1,579	156	1,872	1,459	134
Götheborg	267	23	356	416	63
Halmstad	82	2	58	85	2
Hedemora	39	3	23	30	5
Helsingborg	106	9	101	198	10
Hernösand	48	4	40	47	3
Hjo	30	2	13	36	—
Hudiksvall	54	8	27	27	—
Jönköping	105	10	98	177	10
Kongelf	22	—	8	6	1
Kongsbacka	19	2	6	3	6
Köping	47	5	28	39	8
Laholm	37	4	19	12	2
Landskrona	76	3	49	108	3
Lidköping	84	7	68	76	1
Lindesberg	14	—	7	2	—
Linköping	125	9	119	174	17
Luleå	33	—	4	10	3
Lund	149	7	169	212	15
Malmö	239	15	371	314	54
Mariefred	26	2	24	30	—
Mariestad	48	1	36	42	3
Marstrand	12	1	7	4	2
Nora	23	2	14	16	2
Norrköping	213	49	286	383	116
Norrtelje	53	7	15	20	2
Transport	3,530	331	3,818	3,926	462

	Männer.	Qvinnor.	Gesäller.	Läringar.	Andre Arbetare.
Transport	3,530	334	3,818	3,926	462
Nyköping	88	17	54	85	12
Philipstad	21	1	10	23	—
Piteå	39	2	13	19	—
Sala	40	1	12	20	1
Sigtuna	13	—	6	7	4
Skånör	2	—	—	1	1
Skara	36	4	15	21	—
Skenninge	37	8	19	38	15
Sköfde	22	1	18	27	—
Stockholm	1,379	98	1,996	2,340	887
Strengnäs	28	2	20	32	—
Strömstad	26	—	11	13	6
Sundsvall	80	15	51	44	—
Säther	18	2	14	16	1
Söderhamn	52	2	28	48	—
Söderköping	25	3	13	24	2
Södertelje	24	3	18	17	—
Sölvitsborg	48	3	27	63	2
Thorshälla	18	—	15	17	—
Trosa	21	—	8	9	1
Uddevalla	60	8	53	78	—
Ulricehamn	24	1	7	9	7
Umeå	38	—	1	23	—
Upsala	150	23	155	223	9
Wadstena	52	2	36	44	5
Transport	5,871	527	6,418	7,167	2,415

	Männer.	Qvinor.	Gesäller.	Lärningar.	Andre Arbetare.
Transport	5,874	527	6,418	7,167	2,415
Warberg	51	3	41	40	8
Waxholm	30	—	13	—	10
Wenersborg	75	5	46	49	—
Westervik	69	5	49	64	11
Westerås	58	21	83	102	—
Wexjö	83	6	58	99	2
Wimmerby	44	3	14	17	4
Wisby	101	15	47	117	7
Ystad	109	7	91	113	—
Åmål	49	6	22	35	—
Örebro	86	8	77	95	12
Öregrund	11	—	3	2	—
Östhammar	24	4	10	14	2
Summa	6,664	640	6,972	7,944	4,474
 <i>Städer, som lyda under Landsrätt:</i>					
Borgholm	8	2	2	3	—
Haparanda	17	—	2	—	—
Skellefteå	13	—	2	5	—
Östersund	43	4	14	—	—
Summa	81	3	20	8	—

<i>Köpingar:</i>	Männer.	Qvinor.	Gesäller.	Lärlingar.	Andre Arbetare.
Arvika	46	3	13	29	4
Båstad	19	1	2	9	—
Christianopel	1	—	—	—	—
Döderhultsvik	15	—	13	20	—
Figeholm	1	1	1	—	—
Gamleby	1	—	1	1	—
Ljungby	13	—	7	10	1
Lysekihl	4	—	—	—	1
Malmköping	21	1	5	12	2
Motala	32	3	19	19	18
Mönsterås.	5	—	3	6	—
Mörbylånga	5	—	—	1	—
Pataholm	2	—	—	—	—
Ronneby	31	1	—	—	—
Trelleborg	80	4	32	53	5
Waldemarsvik	3	1	4	1	—
Örnsköldsvik	5	—	—	—	—
Summa	284	15	100	161	31

	Handverkare.					Gerningsmän.	
	Männer.	Qvinnor.	Antagne Arbetare.			Mästare.	Arbetare.
			Gesällar.	Lärlingar.	Andre Arbetare.		
<i>På Landet:</i>							
Blekinge Län	43	—	4	18	2	263	189
Calmar dito	3	2	—	3	—	591	304
Christianstads dito	299	5	63	195	25	780	732
Elfsborgs dito	15	—	7	4	3	319	50
Gefleborgs dito	21	—	5	6	—	543	204
Gottlands dito	6	—	—	3	—	265	141
Götheborgs och Bohus dito	27	—	23	25	7	343	57
Hallands dito	28	1	—	1	4	440	146
Jemtlands dito	6	—	—	—	—	109	1
Jönköpings dito	36	—	8	11	6	217	315
Kopparbergs dito	10	—	2	—	—	155	47
Kronobergs dito	15	1	4	5	—	312	298
Malmöhus dito	415	2	139	227	43	1,701	1,047
Norrbottnens dito	6	—	2	1	—	38	2
Skaraborgs dito	16	1	10	20	3	246	168
Stockholms dito	29	3	18	20	36	680	162
Södermanlands dito	215	3	13	39	40	400	126
Upsala dito	3	—	—	—	—	443	226
Wermlands dito	86	—	13	10	31	206	66
Westerbottnens dito	6	—	—	—	1	85	10
Wester-Norrlands dito	1	—	—	—	—	443	68
Westmanlands dito	—	—	—	—	—	475	235
Örebro dito	192	—	5	5	76	327	189
Östergötlands dito	176	—	11	12	91	987	725
Summa	1,624	18	327	605	368	10,338	5,508

Litt. D.

Sammandrag af de till Kongl. Commerce-Collegium inkomne Förteckningar öfver den Bevillning, hvartill Fabrikanter och Manufakturister samt Handverkare i Städerna och Köpingarne blifvit taxerade År 1851.

	Fabrikanter och Manufakturister.			Handverkare.		
Alingsås	71	—	—	294	30	—
Arboga	331	—	—	220	—	—
Askersund	38	—	—	438	—	—
Borås	275	24	—	447	—	—
Calmar	222	—	—	636	24	—
Carlshamn	202	—	—	589	—	—
Carlskrona	210	—	—	1,079	—	—
Carlstad	109	—	—	612	24	—
Christianstad	202	—	—	1,433	—	—
Christinehamn	31	16	—	297	—	—
Cimbritshamn	64	—	—	479	32	—
Eksjö	53	24	—	497	24	—
Engelholm	64	—	—	235	—	—
Enköping	35	—	—	279	—	—
Eskilstuna	129	24	—	1,340	—	—
Fahlun	110	—	—	446	—	—
Falkenberg	44	24	—	442	24	—
Fahlköping	38	—	—	48	—	—
Gefle	624	—	—	1,259	—	—
Transport	2,874	16	—	9,883	14	—

	Fabrikanter och Manufakturister.			Handverkare.		
Transport	2,874	16	—	9,883	14	—
Grenna	28	—	—	95	24	—
Göteborg	4,735	—	—	4,514	—	—
Halmstad	252	—	—	454	—	—
Hedemora	47	—	—	176	—	—
Helsingborg	133	—	—	509	16	—
Hernösand	73	—	—	257	—	—
Hjo	69	—	—	120	—	—
Hudiksvall	52	—	—	214	—	—
Jönköping	293	—	—	729	—	—
Kongelf	26	—	—	60	—	—
Kongsbacka	30	—	—	80	—	—
Köping	40	—	—	191	24	—
Laholm	23	32	—	98	—	—
Landskrona	112	—	—	482	—	—
Lidköping	36	32	—	376	—	—
Lindesberg	17	24	—	59	—	—
Linköping	153	—	—	989	—	—
Luleå	27	—	—	156	16	—
Lund	225	—	—	773	—	—
Malmö	713	—	—	1,679	8	—
Mariefred	32	—	—	409	—	—
Mariestad	90	—	—	355	—	—
Marstrand	—	—	—	33	32	—
Nora	19	—	—	100	—	—
Norrköping	5,924	8	—	2,852	—	—
Transport	16,025	16	—	25,345	38	—

	Fabrikanter och Manufakturister.			Handverkare.		
Transport	16,025	16	—	25,345	38	—
Norrtelje	97	—	—	195	—	—
Nyköping	419	—	—	800	—	—
Philipstad	—	—	—	84	—	—
Piteå	23	—	—	159	—	—
Sala	127	—	—	152	—	—
Sigtuna	14	—	—	46	—	—
Skånör	—	—	—	6	—	—
Skara	9	—	—	180	32	—
Skenninge	26	—	—	229	—	—
Sköfde	8	—	—	86	24	—
Stockholm	10,697	24	—	45,144	45	—
Strengnäs	27	—	—	131	—	—
Strömstad	13	—	—	60	24	—
Sundsvall	74	24	—	487	—	—
Säther	16	32	—	84	—	—
Söderhamn	55	—	—	206	16	—
Söderköping	72	—	—	125	—	—
Södertelje	102	—	—	104	—	—
Sölvitsborg	27	—	—	185	16	—
Thorshälla	80	—	—	66	—	—
Trosa	10	—	—	44	—	—
Uddevalla	345	—	—	473	—	—
Ulricehamn	89	—	—	101	—	—
Umeå	68	—	—	134	16	—
Upsala	191	—	—	1,316	—	—
Transport	28,566	—	—	75,936	19	—

	Fabrikanter och Manufakturister.			Handverkare.		
Transport	28,566	—	—	75,936	19	—
Wadstena	45	—	—	267	—	—
Warberg	72	—	—	249	40	—
Waxholm	—	—	—	126	—	—
Wenersborg	64	—	—	379	—	—
Westervik	131	12	—	297	4	—
Westerås	230	—	—	398	—	—
Wexjö	36	—	—	295	—	—
Wimmerby	40	—	—	116	—	—
Wisby	256	16	—	926	—	—
Ystad	304	—	—	660	—	—
Åmål	68	—	—	175	—	—
Örebro	373	—	—	483	—	—
Öregrund	4	—	—	44	—	—
Östhammar	24	—	—	115	—	—
Summa	30,180	28	—	80,467	15	—
<i>Under Landsrätt lydande Städer:</i>						
Borgholm	24	—	—	20	—	—
Haparanda	21	24	—	83	—	—
Skellefteå	—	—	—	60	32	—
Östersund	—	—	—	122	42	8
Summa	45	24	—	286	26	8

	Fabrikanter och Manufakturister.		Handverkare.	
<i>Köpingar:</i>				
Arvika	2	—	104	32
Bergqvara	18	—	—	—
Båstad	46	—	82	—
Christianopel	3	—	3	—
Döderhultsvik	46	—	71	—
Figeholm	7	—	6	—
Gamleby	—	—	5	—
Ljungby	5	—	7	—
Lysekihl	5	—	5	—
Malmköping	39	—	71	—
Motala	11	—	120	—
Mönsterås	53	—	37	—
Mörbylånga	10	—	5	—
Pataholm	24	—	2	—
Påskalavik	—	—	—	—
Ronneby	20	—	169	—
Trelleborg	43	—	228	—
Waldemarsvik	19	—	29	32
Örnsköldsvik	2	—	6	—
Summa	353	—	948	16

Litt. E.

**Sammandrag af de till Kongl. Commerce-Collegium inkomne
Förteckningar öfver den Bevillning, hvartill Fabrikanter,
Manufakturister, Handverkare och Gerningsmän på Landet
blifvit taxerade år 1851.**

	Fabrikanter och Manufakturister.			Handverkare.			Gerningsmän.		
Blekinge Län	1,048	—	—	28	—	—	304	—	—
Calmar dito	532	—	—	44	—	—	879	—	—
Christianstads dito	395	8	—	680	24	—	1,454	—	—
Elfsborgs dito	2,625	—	—	67	—	—	334	—	—
Gefleborgs dito	466	28	—	44	—	—	264	—	—
Gottlands dito	42	10	5	45	—	—	277	—	—
Götheborgs och Bohus dito	4,945	—	—	494	—	—	390	32	—
Hallands dito	784	24	—	32	—	—	366	—	—
Jemtlands dito	40	32	—	40	—	—	422	—	—
Jönköpings dito	360	32	—	62	—	—	200	—	—
Kopparbergs dito	397	—	—	20	—	—	445	—	—
Kronobergs dito	494	—	—	29	—	—	362	—	—
Malmöhus dito	287	—	—	920	—	—	2,404	—	—
Norrbottens dito	85	—	—	41	—	—	50	—	—
Skaraborgs dito	829	16	—	54	—	—	294	24	—
Stockholms dito	806	16	—	113	—	—	850	—	—
Södermanlands dito	549	—	—	230	24	—	435	—	—
Upsala dito	74	—	—	4	24	—	472	—	—
Wermlands dito	266	—	—	112	—	—	479	—	—
Westerbottens dito	131	—	—	8	—	—	84	—	—
Wester-Norrlands dito	344	—	—	2	—	—	452	—	—
Westmanlands dito	65	32	—	—	—	—	472	—	—
Örebro dito	99	—	—	244	—	—	404	16	—
Östergöthlands dito	749	—	—	344	—	—	835	32	—
Summa	46,347	6	5	3,466	24	—	42,024	8	—

Litt. F.

Sammandrag af de till Kongl. Commerce-Collegium indkomne oppgifter å sådane personer, som, enligt 12 och 26 §§ af Kongl. Fabriks- och Handtverks-Ordningen, såsom försörjningsmedel med egna händer till afsalu åstadkomma handtverksarbeten i Städerna och Köpingarne.

	Männer.	Qvinnor.	Summa.
Alingsås	6	4	10
Arboga	13	—	13
Askersund	4	1	5
Borås	18	10	28
Calmar	78	4	82
Carlshamn	43	2	45
Carlskrona	46	6	52
Carlstad	7	—	7
Christianstad	5	—	5
Christinehamn	20	16	36
Cimbrishamn	7	—	7
Eksjö	40	21	61
Engelholm	9	—	9
Enköping	16	—	16
Eskilstuna	39	1	40
Fahlun	24	1	25
Falkenberg	—	—	—
Falköping	5	3	8
Gefle	98	14	112
Grenna	14	4	18
Transport	492	87	579

	Männer.	Qvinnor.	Summa.
Transport	492	87	579
Götheborg	65	25	90
Halmstad	15	12	27
Hedemora	24	22	46
Helsingborg	18	28	46
Hernösand	16	—	16
Hjo	5	6	11
Hudiksvall	29	10	39
Jönköping	106	47	153
Kongelf	6	—	6
Kongsbacka	5	4	9
Köping	12	—	12
Laholm	3	—	3
Landskrona	10	—	10
Lidköping	14	4	18
Lindesberg	3	—	3
Linköping	56	48	104
Luleå	13	3	16
Lund	139	5	144
Malmö	134	—	134
Mariefred	10	6	16
Mariestad	5	—	5
Marstrand	1	—	1
Nora	9	2	11
Norrköping	20	25	45
Norrtelje	6	1	7
Nyköping	54	15	69
Transport	1,270	350	1,620

	Männer.	Qvinnor.	Summa.
Transport	4,270	350	4,620
Philipstad	25	5	30
Piteå	14	5	19
Sala	17	18	35
Sigtuna	4	4	5
Skånör	4	—	4
Skara	34	15	49
Skenninge	7	5	12
Sköfde	4	4	2
Stockholm	568	92	660
Strengnäs	13	6	19
Strömstad	8	4	9
Sundsvall	30	11	41
Säther	3	—	3
Söderhamn	3	4	4
Söderköping	10	2	12
Södertelje	17	13	30
Sölvitsborg	14	4	15
Thorshälla	5	—	5
Trosa	3	—	3
Uddevalla	19	—	19
Ulricehamn	2	—	2
Umeå	29	6	35
Upsala	86	3	89
Wadstena	27	3	30
Warberg	18	—	18
Waxholm	—	—	—
Transport	2,228	539	2,767

	Männer.	Qvinnor.	Summa.
Transport	2,228	539	2,767
Wenersborg	44	2	43
Westervik	40	23	63
Westerås	24	—	24
Wexjö	38	—	38
Wimmerby	6	—	6
Wisby	30	—	30
Ystad	18	—	18
Åmål	17	—	17
Örebro	49	1	50
Öregrund	3	—	3
Östhammar	13	1	14
Summa	2,477	566	3,043
<i>Under Landsrätt lydande Städer:</i>			
Borgholm	—	—	—
Haparanda	—	—	—
Skellefteå	—	—	—
Östersund	—	—	—
Summa	—	—	—

	Männer.	Qvinnor.	Summa.
Köpingar:			
Arvika	—	—	—
Bergqvara	—	—	—
Båstad	—	—	—
Christianopel	—	—	—
Döderhultsvik	—	—	—
Figeholm	—	—	—
Gamleby	—	—	—
Ljungby	—	—	—
Lysekihl	—	—	—
Malmköping	—	—	—
Motala	6	—	6
Mönsterås	—	—	—
Mörbylånga	—	—	—
Pataholm	—	—	—
Påskalavik	—	—	—
Ronneby	—	—	—
Trelleborg	—	—	—
Waldemarsvik	—	—	—
Örnsköldsvik	—	—	—
Summa	6	—	6

Litt. G.

Sammandrag af de till Kongl. Commerce-Collegium inkomne oppgifter å sådane personer, som enligt 12 och 26 §§ af Kongl. Fabriks- och Handtverks-Ordningen, såsom försörjningsmedel med egna händer till afsalu åstadkomma handtverksarbeten på landet.

	Männer.	Qvinnor.	Summa.
Blekinge Län	50	—	50
Calmar dito	—	—	—
Christianstads dito	4	—	4
Elfsborgs dito	147	—	147
Gefleborgs dito	8	1	9
Gottlands dito	6	—	6
Götheborgs och Bohus dito	—	—	—
Hallands dito	—	—	—
Jemtlands dito	—	—	—
Jönköpings dito	37	—	37
Kopparbergs dito	2	—	2
Kronobergs dito	—	—	—
Malmöhus dito	15	—	15
Norrbottens dito	—	—	—
Skaraborgs dito	—	—	—
Stockholms dito	—	—	—
Södermanlands dito	9	—	9
Upsala dito	—	—	—
Wermlands dito	—	—	—
Westerbottens dito	—	—	—
Wester-Norrlands dito	—	—	—
Westmanlands dito	4	—	4
Örebro dito	—	—	—
Östergöthlands dito	16	2	18
Summa	295	3	298

STOCKHOLM, 1852.

P. A. NORSTEDT & SÖNER, *Kongl. Boktryckare.*